

KONFERENSIYALAR UZ

ANJUMANLAR PLATFORMASI

**III RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI**

**YANGI DAVR ILM-
FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA
VA YECHIMLAR**

IYUN, 2025

ELEKTRON NASHR:

<https://konferensiyalar.uz>

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

**III RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYASI MATERIALLARI**

2025-yil, iyun

TOSHKENT-2025

ISBN 978-9910-09-176-6

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.

III Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. – Toshkent: Scienceproblems team, 2025. – 245 bet.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.uz>

Konferensiya tashkilotchisi: “Scienceproblems Team” MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2025-yil, 3-iyun

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda “Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar” mavzusidagi III Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rin olgan bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzarb muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan.

Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, ilmiy hamkorlik.

ISBN 978-9910-09-176-6

Barcha huquqlar himoyalangan.

© Sciencesproblems team, 2025-yil

© Mualliflar jamoasi, 2025-yil

MUNDARIJA

TARIX FANLARI

Atamuratova Dilafroz

"ISHTIROKIYUN", "QIZIL BAYROQ", "TURKISTON" GAZETALARIDA XIVA XONLIGI, XXSR
HAMDA XSSRGA OID XABARLAR VA ULARNING AHAMIYATI 7-9

Sultanov Samandar

XORAZM VOHASI VA QUYI ZARAFSHON VODIYSI BRONZA DAVRI MANZILGOHLARIDA
ARXEOLGIK TADQIQOTLAR NATIJALARI 10-12

Bobobekova Nargiza

JIZZAX VILOYATI SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMI
FAOLIYATI TARIXI (XX ASR BOSHLARI) 13-19

IQTISODIYOT FANLARI

Tangirkulov Bekzod

TIJORAT BANKLARIDA MOLIVAVIY RESURLAR
SHAKLLANISHINING NAZARIY ASOSLARI 20-24

FILOLOGIYA FANLARI

Azamatova Gulnoza

NEMIS TILIDAGI "EIN" SO'ZI VA UNING QO'LLANILISHI 25-27

Nazimova Himmatoy

EPOS JANRINING PAYDO BO'lishi VA SHAKLLANISH MASALALARI TAHLILI 28-31

Tadjiyeva Umida

MAQOLLAR TILSHUNOSLIK SOHASINING O'RGANISH OBYEKTI SIFATIDA 32-35

Matyaqubova Ozoda

FRANSUZ TILIDAGI GAP TARKIBLI FRAZEOLGIK
BIRLIKLA VARIANTLARINING TURLARI 36-40

Qilicheva Shahlo

O'ZBEK VA NEMIS TILLARIDA QO'SHMA SO'ZLARNING MORFOLOGIK,
STRUKTURAL YASALISHI 41-45

Samandarova Nilufar

FRANSUZ TILIDA HARAKATGA YO'NALTIRILGAN FE'LLARNING
IFODA XUSUSIYATLARI 46-49

Jumanazarova Kamola

ABDULLA QODIRIYNING „O'TKAN KUNLAR" ROMANIDA
MILLIYLIKNING IFODALANISHI 50-52

Abdullayeva Gulnora

HOZIRGI NEMIS TILIDA "ES" KOMPONENTLI GAPLARNING MA'NOSI VA VAZIFALARI HAMDA
ULARNING O'ZBEK TILIDAGI SINTAKTIK EKVIVALENTLARI 53-56

YURIDIK FANLARI

Karaxodjaeva Okilaxon

O VZAIMODEYSTVIY OLIY MAJLISA RESPUBLIKI UZBEKISTAN I ORGANOVA
GOSUDARSTVENNOY VLASTI PRI OSUJESTVLENIY
PARLAMENTSKOGO KONTROLYA 57-62

<i>Otamirzayev Oybek</i> YER OSTI SUVLARI HUQUQIY MUHOFAZASI YO'LIDAGI MUHIM QADAM	63-65
<i>Abdihakimov Samandar</i> SUD HAL QILUV QARORLARINI BEKOR QILISH YOKI O'ZGARTIRISH ASOSLARI TURLARI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	66-69
<i>Komilov Asadbek</i> MATBUOT ERKINLIGI BO'YICHA XALQARO STANDARTLAR	70-74
<i>Xudaibergenova Dilnoza</i> RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA MULK HUQUQIGA OID HUQUQIY ASOSLARNI TAKOMILLASHTIRISH	75-79
<i>Eraliyeva Malika</i> "INSON" IJTIMOIIY XIZMATLAR MARKAZLARI FAOLIYATINING HUQUQIY ASOSLARI: IJTIMOIIY XIZMATLARNING SIFATINI OSHIRISH YO'LLARI	80-82
<i>Самигжонов Зилола</i> ПОНЯТИЕ, ПРИНЦИПЫ И КЛАССИФИКАЦИЯ ВИДОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ИНОСТРАННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ	83-87
<i>Asqarov Nodirbek</i> VOYAGA YETMAGAN SHAXSLARNI G'AYRIIJTIMOIIY XATTI-HARAKATLARGA JALB ETGANLIK HOLATLARINI KVALIFIKATSIYA QILISHDA AMALIYOTDA YUZAGA KELAYOTGAN AYRIM MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI	88-92
<i>Тураев Абдуазим</i> ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПЕНИТЕНЦИАРНОЙ СИСТЕМЫ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	93-102
<i>Murodova Sojida</i> WHAT CAN UZBEKISTAN LEARN FROM CHINESE SMART COURTS?	103-107
<i>Akramova Sabrina</i> O'ZBEKISTONDA AXBOROT XAVFSIZLIGININ HUQUQIY ASOSLARINI TATBIQ ETISHDAGI MUAMMOLAR	108-111
<i>Шермухамедова Камилла</i> ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ЭЛЕКТРОННЫХ СДЕЛОК В СФЕРЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	112-116
<i>Саматова Шахзода</i> ПРОБЛЕМЫ ПРИМЕНЕНИЯ ОБЕСПЕЧИТЕЛЬНОГО ПЛАТЕЖА КАК СПОСОБА ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИСПОЛНЕНИЯ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА	117-120
<i>Акрамов Акмалжон</i> ГОСУДАРСТВЕННЫЙ БЮДЖЕТНЫЙ КОНТРОЛЬ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ	121-125
<i>Гофуржонов Низомиддин</i> ТРАНСФОРМАЦИЯ КОНЦЕПЦИИ НАСИЛИЯ НАД ДЕТЬМИ В СОВРЕМЕННОМ МЕЖДУНАРОДНОМ ПРАВЕ: СРАВНИТЕЛЬНО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ	126-132
<i>Акрамова Хилола</i> ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ И ЗАЩИТЫ ПРАВ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ	133-136

<i>Safayev Javohir</i> XORIY DAVLATLARDA PARLAMENT TEKSHIRUVI: HUQUQIY MEKANIZMLAR VA AMALIY TAJRIBA	137-140
<i>Кучкорова Гулхаёт</i> РАЗВИТИЕ АДМИНИСТРАТИВНОГО ПРАВА В СТРАНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ	141-144
<i>Бобоева Муслима</i> ПРАВОВОЕ ПОЛОЖЕНИЕ ИНДИВИДУАЛЬНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЯ КАК СУБЪЕКТА ГРАЖДАНСКОГО ПРАВА	145-150
<i>Султонова Дурдона</i> АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ КИБЕРПРЕСТУПЛЕНИЙ НА ЭЛЕКТРОННУЮ КОММЕРЦИЮ В КОНТЕКСТЕ ВНЕДРЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	151-157
<i>Мелсова Камила</i> ПОНЯТИЕ, ПРАВОВАЯ ПРИРОДА И КЛАССИФИКАЦИЯ ПООЩРИТЕЛЬНЫХ НОРМ.....	158-162
<i>Soatboyeva Shoxnura</i> FUQAROLIK HUQUQIDA MULK HUQUQINI HUQUQIY HIMOYA QILISH INSTITUTINING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI	163-166
<i>Qilichev Nosirbek</i> QILMISHNING JINOIYLIGINI ISTISNO QILUVCHI HOLAT SIFATIDA – KAM AHAMIYATLI QILMISHLARNING HUQUQIY TAHLILI	167-169
<i>Allamberganova Farida</i> ANGLO-SAKSON HUQUQIY TIZIMI DAVLATLARI TAJRIBASIDA ELEKTRON TIJORAT VA ISTE'MOLCHILARNING HUQUQIY HIMOYASI	170-175
<i>Turg'unboyev Abrorjon</i> XALQARO HUQUQDA ATROF-MUHITGA YETKAZILGAN ZARAR UCHUN DAVLATLAR JAVOBGARLIGI ASOSLARI VA MUAMMOLAR	176-180
<i>Abdumalikov Otabek</i> AXBOROT OLISH HUQUQINING KONSTITUTSIYAVIY-HUQUQIY ASOSLARI: AXBOROT TURLARI VA MANBALARINING HUQUQIY JIHATDAN TASNIFLANISHI	181-187
<i>Xursanov Shamsiddin</i> BARQAROR RIVOJLANISH TAMOYILLARINI XALQARO SAVDO MUNOSABATLARIGA IMPLEMENTATSIYA QILISH: MUAMMO VA TAKLIFLAR	188-192
<i>Adizova Nargiza</i> ELEKTRON TIJORAT SHARTNOMALARINING AN'ANAVIY TIJORATDAGI SHARTNOMALARDAN FARQI VA O'ZIGA XOSLIKLARI	193-196
<i>Omonkeldiyeva Sevara</i> O'ZBEKISTONDA ELEKTRON TIJORATNING SHAKLLANISHI VA HUQUQIY ASOSLARI	197-199
<i>Anvarova Azizabonu</i> FUQAROLIK PROTSESSIDA MEDIATSIYANING HUQUQIY ASOSLARI	200-203
<i>Сайдалиева Ойсултанмахон</i> ДОКТРИНА СНЯТИЯ КОРПОРАТИВНОЙ ВУАЛИ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ КРУГА ОТВЕТСТВЕННЫХ ЛИЦ	204-211

<i>Qahramonova Sevinch</i> IJTIMOIY ADOLAT PRINSIPINI TA'MINLASH: KONSTITUSIYAVIY-HUQUQIY TAHLIL	212-215
<i>Xolmo'minova Barchinoy</i> RAQAMLASHTIRISH TUSHUNCHASI VA UNING IJTIMOIY SOHALARGA, XUSUSAN, PENSIYA TIZIMIGA TA'SIRI	216-220
<i>Sadinov Shohboz</i> XORIJIY DAVLATLARDA ADVOKAT XIZMATIGA HAQ TO'LASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	221-226
<i>Harifov Sobir</i> FUQAROLIK JAMIYATINING MA'NAVIY HAYOTIDA HUQUQIY TARBIYANING O'RNI.....	227-231
PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Turgunova Nilufar</i> CHARACTERISTICS OF IMPLEMENTING HEALTH-PROMOTING TECHNOLOGIES IN INCLUSIVE EDUCATION SETTINGS	232-234
TIBBIYOT FANLARI	
<i>Жураев Жамол</i> ПРИЧИНЫ РЕЦИДИВА ПОСЛЕ ЛЕЧЕНИЯ ГЕПАТИТА С	235-237
<i>Jumabaeva Miyasar, Xidoyatova Dilbar, Mansurova Nargiza</i> INSULTDA HARAKAT BUZILISHLARINI TRANSKRANIAL MAGNIT STIMULYATSIYA (TMS) YORDAMIDA KORREKSIYA QILISHNI OPTIMALLASHTIRISH	238-244

XORIJIY DAVLATLARDA PARLAMENT TEKSHIRUVI: HUQUQIY MEXANIZMLAR VA AMALIY TAJRIBA

Safayev Javohir Omanbayevich

O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik
palatasi huzuridagi Parlament tadqiqotlari
institute bosh ilmiy xodimi
Toshkent shahri Parlament tadqiqotlari
instituti mustaqil izlanuvchisi
Tel: +99 040 22 25

Annotatsiya. Ushbu maqolada jahon amaliyotida parlament tekshiruvi institutining shakllanishi va rivojlanishi tahlil qilindi. Maqola xorijiy davlatlarda parlament nazoratining eng samarali shakli sifatida qo'llaniladigan parlament tekshiruvining huquqiy asoslari, mexanizmlari va amaliy tatbiqi masalalariga bag'ishlangan. Tadqiqotda Buyuk Britaniya, Germaniya, AQSh, Fransiya, Rossiya, Avstriya, Niderlandiya va boshqa davlatlardagi parlament tekshiruvi amaliyoti o'rganilgan. Xorijiy tajriba asosida ushbu institutni yanada takomillashtirish bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: parlament nazorati, parlament tekshiruvi, xorijiy tajriba, demokratik boshqaruv, qonun chiqaruvchi hokimiyat, ijro hokimiyati.

PARLIAMENTARY INVESTIGATION IN FOREIGN COUNTRIES: LEGAL MECHANISMS AND PRACTICAL EXPERIENCE

Safayev Javohir Omanbayevich,

Chief scientific officer of
Parliamentary Research Institute
under the Legislative Chamber of the
Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Abstract. This article analyzes the formation and development of the parliamentary investigation institution in world practice. The article is devoted to the legal foundations, mechanisms and practical application of parliamentary investigation used as the most effective form of parliamentary control in foreign countries. The research examines the practice of parliamentary investigation in Great Britain, Germany, the USA, France, Russia, Austria, the Netherlands and other countries. Based on foreign experience, proposals for further improvement of this institution have been developed.

Keywords: parliamentary control, parliamentary investigation, foreign experience, democratic governance, legislative power, executive power.

DOI: <https://doi.org/10.47390/978-9910-09-176-6/rkm-30>

Zamonaviy demokratik davlatlarda parlament nazorati hokimiyat tarmoqlari o'rtasidagi muvozanatni ta'minlovchi asosiy mexanizmlardan biri hisoblanadi. Parlament nazorati orqali qonun chiqaruvchi organ ijro hokimiyatining faoliyatini doimiy kuzatib borish, uning qonunchilikka muvofiqligini tekshirish va zarur hollarda tuzatish choralarini ko'rish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu nazorat turli shakllarda amalga oshiriladi: so'rovlar, interpellyatsiyalar, eshituvlar, tekshiruvlar va boshqa vositalar orqali. Shu nazorat shakllari ichida parlament tekshiruvi eng keng qamrovli va ta'sirli vosita sifatida alohida o'rin egallaydi.

Parlament nazoratining nazariy asoslari va amaliy ahamiyatini hisobga olgan holda, ushbu sohadagi eng rivojlangan mexanizmlarni o'rganish zarurati tug'iladi. Dunyo tajribasida parlament tekshiruv instituti turli davlatlarda o'ziga xos xususiyatlar bilan rivojlanib, qonun chiqaruvchi organlarning ijro hokimiyati ustidan samarali nazorat o'tkazishining eng mukammal usullaridan biriga aylangan. Shuning uchun, ushbu institutning nazariy jihatlarini chuqur tahlil qilish va uning mohiyatini aniqlab olish maqsadga muvofiqdir.

Hozirgi zamon demokratik tizimlarida qonun chiqaruvchi organ tomonidan ijro hokimiyati ustidan nazorat o'tkazishning eng ta'sirli vositalaridan biri parlament tekshiruv instituti hisoblanadi. Parlament tekshiruv — bu qonun chiqaruvchi organlarning ijro etuvchi hokimiyat faoliyati ustidan amalga oshiriladigan parlament nazoratining muhim shaklidir[1]. Parlament tekshiruv instituti samarali vosita bo'lib, uning yordamida qonun chiqaruvchi hokimiyat va u bilan birgalikda mamlakat jamoatchiligi, uning fuqarolari ijro etuvchi hokimiyat harakatlari samaradorligini baholash imkoniyatiga ega bo'ladilar, kasbiy layoqatsizligi aniqlangan yoki qonunni buzgan mansabdor shaxslarni javobgarlikka tortishni talab qiladilar [2].

Yuqorida keltirilgan nazariy asoslar va olimlar fikridan kelib chiqib, parlament tekshiruv institutining amaliy jihatlarini chuqurroq tushunish maqsadida turli xorijiy davlatlardagi tajribani o'rganish zaruriyati paydo bo'lmoqda. Jahon amaliyotida bu institut qanday shakllanganligini va qo'llanilayotganligini tahlil qilish orqali uning eng samarali mexanizmlarini aniqlash mumkin. Shu nuqtayi nazardan, rivojlangan demokratik davlatlardagi parlament tekshiruv bo'yicha qonunchilikni batafsil ko'rib chiqamiz.

Xorijiy davlatlar qonunchiligi o'rganilganda, Buyuk Britaniya parlamentida tekshiruv amaliyotining eng qadimiy ildizlari mavjudligi aniqlandi. Tarixiy manbalarning ko'rsatishicha, bu usuldan birinchi marta XVIII asrning boshlarida moliyaviy inqiroz holatida foydalanilgan [3]. Bugungi kunga kelib, Britaniya qonun chiqarish organi vazirlik faoliyatini tekshiruvchi alohida qo'mitalar hosil qilish huquqiga ega. Bu qo'mitalar o'rganish obyektlarini mustaqil tanlash va istalgan shaxsni guvohlik berish uchun taklif qilish, shuningdek kerakli hujjatlarni talab etish vakolatlariga ega.

Germaniya Federativ Respublikasida parlament tekshiruv Asosiy Qonunning 44-moddasi asosida amalga oshiriladi. Chunonchi, Bundestag tekshiruv qo'mitasi tuzish huquqiga ega, deputatlarning to'rtidan bir qismi talabiga binoan bunday qo'mita yaratish majburiy hisoblanadi [4]. Shuningdek, Germaniyada sud va boshqaruv organlari tekshiruv qo'mitasiga huquqiy va ma'muriy ko'mak berish majburiyatini bajaradi [5]. Germaniyada tekshiruv davomida jinoyat-protsessual qonunchiligi qoidalari amal qiladi va yakunda qo'mita to'liq hisobot tayyorlaydi.

Amerika Qo'shma Shtatlarida ham parlament tekshiruv keng qo'llaniladi. AQSh Konstitutsiyasida bevosita tekshiruv huquqi nazarda tutilmagan bo'lsa-da, Oliy sud buni Kongressning qonunchilik vazifasining ajralmas qismi deb e'tirof etgan. Sudning qarorlariga ko'ra, kongress qo'mitalari chaqiruv hujjatlarini chiqarish va guvohlarni majburiy ishtirok ettirish huquqiga ega [6]. Oliy sudning pozitsiyasiga binoan, Kongressning tekshiruv vakolati qonunchilik jarayonida mavjud bo'lib, keng doirani qamraydi [7].

Fransiyada parlament tekshiruv Konstitutsiyaning 51-2-moddasi bilan tartibga solinadi. Bu yerda tekshiruv qo'mitasi Senat yoki Milliy Assambleyadan deputatlar tashabbusi bilan

tuziladi va hukumat ishini nazorat qilish maqsadida ma'lumot yig'ish vazifasini bajaradi [8]. Tekshiruv qo'mitasi bevosita chaqirish, hujjat va joylarni tekshirish hamda ochiq tinglovlar o'tkazish kabi maxsus tergov vakolatlariga ega [9]. Qo'mita talabiga rioya qilmagan yoki qasamyod berishdan bosh tortgan shaxslarga jiddiy moliyaviy jarimalar va ozodlikdan mahrum qilish jazolari belgilanadi [10].

Rossiya Federatsiyasida parlament tekshiruvlari "Rossiya Federatsiyasi Federal Majlisining parlament tekshiruvi to'g'risida"gi Federal qonuni asosida amalga oshiriladi. Qonun hujjatiga binoan, tekshiruv obyektlari aniq belgilangan: konstitutsiyaviy huquqlarning jiddiy buzilishi, texnogen xarakterli favqulodda holatlar va ularning salbiy natijalari [11]. Rossiyada tekshiruv palatalar hamkorligida olib boriladi va buning uchun Federal Kengash a'zolari va Davlat Dumasi deputatlaridan iborat qo'mita tuziladi.

Avstriyada parlament tekshiruvi Federal Konstitutsiyaviy qonunning 53-moddasi bilan tartibga solinadi. 2015-yildan e'tiboran tekshiruvni boshlash uchun Milliy kengash a'zolarining chorak qismi talabi yetarli hisoblanadi [12]. Avstriya tekshiruv qo'mitasi federal boshqaruv organlaridan hujjatlar so'rash, guvohlarni chaqirish va ularni majburiy qatnashishga undash huquqlariga ega [13].

Niderlandiyada parlament tekshiruvi kuchli nazorat vositalaridan biri bo'lib, uni boshlash uchun Vakillar palatasining ko'pchilik qarori zarur. Oddiy tekshiruv va parlament tekshiruvi o'rtasidagi muhim farq shundaki, parlament tekshiruvi qo'mitasi guvohlarni qasamyod ostida so'roq qilish vakolatiga ega [14]. Amaliy misollar sifatida, 2023-yilda Niderlandiya parlament qo'mitasi ma'lum mintaqada ko'p yillik tabiiy resurs qazib olish oqibatlarini o'rgandi. Qo'mita zarar ko'rganlar uchun bir qator tadbirlar taklif qildi va hukumat, xususiy kompaniyalar hamda mahalliy hokimiyat organlari uchun aniq mas'uliyat doiralarini belgiladi [15].

Portugaliya Konstitutsiyasining 178-moddasi bo'yicha, parlament tekshiruv qo'mitalari sud organlariga o'xshash tergov huquqlariga ega [16]. Urugvayda parlament tekshiruvi 1918-yildan buyon Konstitutsiya matniga kiritilgan bo'lib, uni o'tkazish uchun to'g'ridan-to'g'ri ruxsat mavjud [17].

Xorijiy mamlakatlar tajribasini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, ko'pchilik davlatlarda bu mexanizm konstitutsiyaviy darajada mustahkamlangan. AQSh, Fransiya, Germaniya, Avstriya, Italiya va Braziliyada parlament tekshiruvlari alohida palatalar tomonidan mustaqil olib borilsa, Rossiyada palatalar birgalikda harakat qiladi. Barcha holatlarda qo'mitalarga keng vakolatlar berilgan va ishtirokchilarning majburiy qatnashishi kafolatlanadi.

Dunyo tajribasini o'rganish asosida, O'zbekiston Respublikasi qonunchiligini takomillashtirish maqsadida quyidagi takliflar keltiriladi:

tekshiruvni boshlash usullarini soddalashtirish, xususan, har bir palata tomonidan alohida tekshiruv o'tkazish masalasini qonunda belgilash;

komissiya vakolatlarini mustahkamlash;

tekshiruv predmeti va tartiblarini batafsilroq belgilash;

natijalarni rasmiylashtirish mexanizmlarini takomillashtirish zarur.

Bundan tashqari, qatnashuvchilarning huquq va majburiyatlari va nazorat usullarini mustahkamlash ham muhim. Bu takliflar parlament tekshiruvi institutini ilg'or xorijiy amaliyot asosida rivojlantirish va samaradorligini oshirish maqsadlariga xizmat qiladi.

Adabiyotlar/Literatura/References:

1. Федотова Ю.Г. Институт парламентского расследования в юридической науке // Вестник КГУ. 2010. № 3.
2. Акилов А.Р. Порядок и процедура проведения парламентских мероприятий. Практическое пособие. Ташкент. 2020 г. С.30.
3. Кузнецов И.И. Парламентское расследование: политико-правовой механизм взаимодействия ветвей государственной власти в России // Известия Саратовского университета. 2008. Т.8. Сер. Социология. Политология. С. 110.
4. Basic Law for the Federal Republic of Germany. https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gg/englisch_gg.html
5. Конституции зарубежных государств: учеб. пособие / сост. В.В. Маклаков. М., 2001. С. 58.
6. McGrain v. Daugherty, 273 U.S. 135 (1927). U.S. Supreme Court.
7. Sinclair v. United States, 279 U.S. 263 (1929). U.S. Supreme Court.
8. Constitution de la République française, Art. 51-2.
9. Ordonnance n° 58-1100 du 17 novembre 1958 relative au fonctionnement des assemblées parlementaires.
10. <https://navacelle.law/expertise/ethics-and-compliance-parliamentary-investigation-committees-and-cjr/>
11. О парламентском расследовании Федерального Собрания Российской Федерации (с изменениями на 3 апреля 2023 года).
12. Gesamte Rechtsvorschrift für Bundes-Verfassungsgesetz, Fassung vom 27.05.2025.
13. <https://www.parlament.gv.at/en/explore/exercising-control/>
14. <https://www.houseofrepresentatives.nl/how-parliament-works/democracy-netherlands/duties-and-rights/right-investigation-and-inquiry>
15. Groningers before Gas. Parliamentary committee of inquiry into natural gas extraction in Groningen. 14-106 pp.
16. Seventh revision of the Constitution of the Republic of Portugal, Art. 178(5).
17. Constitution of the Republic.
<https://parlamento.gub.uy/documentosyleyes/documentos/11/HTML>

**YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN
INNOVATION G'OYA VA YECHIMLAR**
II RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI
2025-yil, 3-iyun

Mas'ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
III Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. – Toshkent:
Scienceproblems team, 2025. – 245 bet.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.uz>

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2025-yil, 3-iyun

ISBN 978-9910-09-176-6

Barcha huqular himoyalangan.
© Sciences problems team, 2025-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2025-yil.